

บทที่ ๗

สาระสำคัญของความผิด

การกระทำอย่างใดอันจะมีผลให้ผู้กระทำมีความผิดและรับโทษทางอาญาได้นั้น
ต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ ๓ ประการ คือ

1. ต้องมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำอย่างใดเป็นความผิด หมายความว่า การกำหนดความผิดอาญาอันต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยขัดแจ้ง ทั้งการกระทำที่กฎหมายถือเป็นความผิด และโทษที่จะพึงมีสำหรับการกระทำต่อกฎหมายนั้น
2. ต้องมีการกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เนื่น ความผิดฐานลักทรัพย์จะมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔ ว่า "ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์..." จะนี้ "การกระทำ" คือการเอาไป ซึ่งเป็นการกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติ
3. การกระทำนี้ต้องประกอบด้วยสภาพทางจิตใจ นอกจากจะ เป็นการกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติ (ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 2.) จะต้องประกอบด้วยสภาพทางจิตใจด้วยกล่าวคือ การเอาไป (การกระทำ) ต้องมีเจตนาทุจริต (เจตนาทุจริตเป็นสภาพทางจิตใจ) จะนี้ ในการวินิจฉัยการกระทำผิดอาญาจึงต้องพิจารณาประกอบด้วยสาระสำคัญทั้ง ๓ ประการดังกล่าวมาแล้ว เช่น นายแดงแหงนายดำดำเนินมิได้รับอนุญาติจะวินิจฉัยว่าการกระทำของนายแดงเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ต้องพิจารณาว่ามีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำของนายแดงเป็นความผิดหรือไม่ ถ้าในขณะกระทำนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่า เป็นความผิดก็พิจารณาต่อไปว่าการกระทำของนายแดง (การเอาไป) เป็นการกระทำตาม

ที่กฎหมายนั้นผูกพันหรือไม่ ถ้าพิจารณาแล้วเป็นการกระทำตามที่กฎหมายนั้นผูกพันและประกอนด้วย
สภาพทางจิตใจ (เจตนาทุจริต) การกระทำของนายแดงก็เป็นความผิดอาญา

ที่กล่าวมานี้ทางด้านนี้เป็นเพียงโครงสร้างของสาระสำคัญของความผิดอาญา

เพื่อผู้ศึกษาได้ทำความเข้าใจเสียก่อนที่จะศึกษารายละเอียดเรื่องนี้ต่อไป ในการอธิบายถึง
รายละเอียดเรื่องสาระสำคัญความผิดอาญา ผู้เรียนขอแยกอธิบายเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สาระสำคัญทางการกระทำ

ส่วนที่ 2 สาระสำคัญทางจิตใจ

ส่วนในเรื่องที่จะต้องมีกฎหมายนั้นผูกพันว่าการกระทำอย่างใดเป็นความผิดได้กล่าว
โดยละเอียดในเรื่องการใช้กฎหมายอาญา จึงไม่ออกล่าวในที่นี้อีก

ส่วนที่ 1

สาระสำคัญทางการกระทำ

ความผิดอาญาโดยทั่วไปแยกออกค่าประกอบความผิด⁽²⁵⁾ ได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. องค์ประกอบภายนอก ซึ่งได้แก่การกระทำและสิ่งที่เกี่ยวเนื่องจากการกระทำ อันบุคคลสามารถมองเห็นได้

2. องค์ประกอบภายใน ซึ่งได้แก่สภาพทางจิตใจของผู้กระทำในขณะกระทำการในข้อ 1. อันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและไม่สามารถมองเห็นได้

ตัวอย่าง ความผิดฐานลักทรัพย์ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 บัญญัติว่า "ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำการความผิดฐานลักทรัพย์...." องค์ประกอบของความผิดลักทรัพย์ คือ

องค์ประกอบภายนอก ได้แก่

1. ผู้ใดเอาไป
2. ทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย

องค์ประกอบภายใน ได้แก่

1. เจตนา
2. เจตนาทุจริต

สำหรับองค์ประกอบนี้มีว่าจะ เป็นองค์ประกอบภายนอกหรือภายในก็ตามจะขาด อันหนึ่งอันใดได้ เพราะจะ เป็นความผิดอาญาได้ต่อเมื่อครุณองค์ประกอบความผิด และเมื่อ ได้พิจารณาองค์ประกอบภายนอกแล้วจะเห็นว่า "การกระทำ" เป็นสาระสำคัญของความผิด อาญา ถ้าไม่มีการกระทำเท่ากับว่าขาดองค์ประกอบความผิดไป ความผิดอาญาคงไม่ได้ เมื่อ "การกระทำ" มีความสำคัญสำหรับความผิดอาญา เช่นนี้ จึงต้องศึกษาว่าการกระทำ ตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา นั้น เป็นอย่างไร

(25) องค์ประกอบของความผิด หมายถึง เกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับ ความผิดแต่ละความผิด.

ในประมวลกฎหมายอาญาได้ให้หมายความค่าว่า "การกระทำ" ไว้ หากแต่มีบุคคล
ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคแรกว่า "บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญา
ต่อเมื่อ "ได้กระทำ"....ฯลฯ และวรคห้านี้ย又ได้ว่า "การกระทำให้หมายรวมถึงการให้
เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จัดต้องกระทำเพื่อนองกันผลนั้นด้วย" ตามที่กฎหมาย
นั้นย又ได้ถึงการกระทำไว้เพียงเท่านี้ จึงยังนิอ่าจสรุปความหมายได้ ตามข้อความในประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคแรกมีค่าว่า "ได้กระทำ" ค่าว่าได้กระทำนี้เป็นองค์
ประกอบความผิดอันหนึ่งที่จะวนิจฉัยว่าบุคคลนั้นมีความผิดทางอาญาหรือไม่ เพราความผิด
ทั้งหลายที่กฎหมายนั้นได้แก้โดยบุคคลกระทำ กรรมหรือการกระทำซึ่งเป็น
ความผิดต้องแสดงออกมานากยนอยจึงจะมีผลกระทำทาง เทือนความสงบเรียบร้อยของชุมชน
จะนั้นเพียงแต่คิดอยู่ในใจจะชั่วรายเพียงใดก็ไม่อาจเป็นความผิดได้จนกว่าจะมีการกระทำ
เกิดขึ้นตามที่คิดนั้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการกระทำตามความหมายของประมวลกฎหมาย
อาญา หมายถึงการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยรู้สึกนึก
กล่าวคือ การแสดงออกโดยการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวจะต้องอยู่ภายใต้จิตใจบังคับ
หมายความว่ารู้ถึงการแสดงออก หรืออันนี้นี่จิตใจบังคับให้แสดงออก เช่นนั้น

๒. ต้องน้อมถ่องการกระทำโดยรู้สึกนึก ก็คือ

1. ผู้กระทำต้องคิดที่จะกระทำ
2. ผู้กระทำต้องตกลงใจที่จะกระทำตามที่คิดไว้
3. ผู้กระทำต้องทราบ เตรียมการที่จะกระทำ
4. ผู้กระทำได้กระทำไป (โดยการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกาย)

จะนั้น การคิดและตกลงใจจึงเรียกว่า "โดยรู้สึกนึก" เมื่อได้กระทำไปตามที่
ตกลงไว้ยังสืบเนื่องมาจากการคิด จึงเป็นการแสดงออกที่อยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ

ด้วยข้อที่ ๑ โศกโภคแลดเดี่ยวที่ไม่แย่งคนรักของตน โศกต้องการม่าเดี่ยว
จึงไปจัดหน้าซื้อปืนมา พอกกลางคืนโศกไปที่บ้านเดี่ยวและใช้ปืนยิงเดี่ยวซึ่งนอนอยู่บนบ้าน
ก็คงแก่ความตาย เช่นนี้โศกมีการกระทำโดยรู้สึกนึกเพรา

1. โคตคิดที่จะม่าเดี่ยวโดยใช้เป็นยิง
2. โคตคอกลงใจที่จะม่าเดี่ยวโดยใช้เป็นยิง
3. โคตจังจัดหาซื้อปืนมาเพื่อม่าเดี่ยว
4. โคตได้ซื้อปืนยิงเดี่ยวถึงแก่ความตาย

ด้วยข้อที่ 2 นางบัวมีบุตรชายสามปีอยู่คุณหนึ่ง นางบัวไม่มีอาชีพแน่นอน

เที่ยวเก็บถุงพลาสติกตามกองขยะไปขายเพื่อนำเงินมาซื้อข้าวรับประทานระหว่างดูเองกันบุตร นางวันก็ได้เงินมาซื้อข้าว นางวันก็ไม่ได้ นางบัวคิดว่าบุตรนี้เป็นภาระอย่างยิ่ง จึงอยากให้บุตรตายเสียจะได้ไม่เป็นภาระ นางบัวได้แกลงไม่ให้บัวให้น้ำแก่บุตร บุตรอดน้ำดดบัวในที่สุดถึงแก่ความตาย เช่นนี้นางบัวมีการกระทำโดยรู้สึกเพาะะ

1. นางบัวคิดที่จะม่าบุตรด้วยการแกลงไม่ให้บัวให้น้ำแก่บุตร
2. นางบัวคอกลงใจที่จะม่าบุตรด้วยการแกลงไม่ให้บัวไม่ให้น้ำแก่บุตร
3. นางบัวจึงนั่งเฉยเฉยไม่เข้าหัวน้ำนานาไปให้บุตรรับประทาน ปล่อยให้บุตรอดน้ำและตาย

ตามด้วยข้อที่ 1 เป็นการกระทำโดยเคลื่อนไหวร่วมกัยโดยรู้สึก ส่วน
ด้วยข้อที่ 2 เป็นการกระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่วมกัยโดยรู้สึก

ดังนั้นการกระทำการตามประมวลกฎหมายอาญาจึงต้องเป็นการกระทำโดยรู้สึก หากมีการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยไม่รู้สึก กล่าวคือ มิได้อยู่ภายใต้บังคับของจิตใจแล้วก็ไม่เรียกว่าเป็นการกระทำ เช่น การเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวขณะเมื่อ หวานนอน เป็นลมบ้าหมู ตกลจากที่สูงโดยอุบัติเหตุ ถูกผลัก ถูกชน ถูกสะกดจิต ถูกจับมือให้กระทำ (เช่น ก.มักลังเหนือกว่า ข.จังจับมือ ข.ให้ลงลายมือชื่อในสัญญา) เป็นการไร้เดียงสา หรือวิกฤตถึงขนาดไม่รู้สึกแพและสาระสำคัญของการกระทำ เป็นต้น เหล่านี้ถือว่าไม่ใช้การกระทำการตามมาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

การกระทำการอันถือเป็นสาระสำคัญของความผิดอาญาจึงต้องเป็นการกระทำโดยรู้สึก และมีต่อเนื่องการกระทำการอันจะเป็นสาระสำคัญของความผิดอาญาต้องเป็นขั้นตอนที่ได้กระทำไป (การเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวตามที่ตกลงใจอันสืบเนื่องมาจากความผิด)

สำหรับขั้นตอนของความคิดและตกลงใจยังมิอาจถือเป็นสาระสำคัญของความผิดได้ เพราะยังอยู่ภายในใจยังไม่ได้แสดงออกมาก็จะไม่อาจหยั่งทราบได้ว่าคิดอย่างไรหรือตกลงใจอย่างไร อันเป็นการชี้ว่ารายส่งผลกระทบต่อผู้อื่นอย่างไร ส่วนขั้นตอนเตรียมการโดยทั่วไป กฎหมายยังไม่ถือเป็นการได้กระทำไปอันเป็นสาระสำคัญของความผิดได้ เพราะการตรวจเตรียมการมีลักษณะ คือ

ก. กิจการที่ผู้กระทำนั้นกระทำการท่ำลงไปยังสังสัย ไม่แห่ว่าผู้กระทำมีความมุ่งหมายอะไร

ข. บุคคลผู้ตระเตรียมมีโอกาสที่จะงดหรือกลับใจไม่ลงมือกระทำความผิดเสียได้

ค. ถ้าจะลงโทษผู้ตระเตรียมเพื่อจะกระทำการทำความผิดด้วยแล้วเท่ากันส่งเสริมให้ผู้ตระเตรียมรับลงมือกระทำความผิดให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย

ด้วยลักษณะ 3 ประการนี้ กฎหมายจึงไม่ลงโทษแก่บุคคลผู้ตระเตรียมที่จะกระทำแต่ไม่ใช่จะเป็นเห็นนี้เสมอไปนี่ ถ้าการตรวจเตรียมการนั้นเป็นการละเมิดกฎหมายมาตราใดแล้ว (กรณีที่มิถูกหมายบัญญัติว่าการตระเตรียมการที่จะกระทำเป็นความผิด) ผู้ตระเตรียมต้องมีความผิดฐานละเมิดกฎหมายนั้น ๆ เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 107 ถึงมาตรา 110 และมาตรา 114 เป็นเรื่องความผิดต่อความมั่นคงภายในรัฐ และมาตรา 122 ถึงมาตรา 128 เป็นเรื่องความผิดต่อความมั่นคงภายในราชการ นอกจากนี้ยังมิถูกบัญญัติอยู่ในมาตรา 217-219 ที่ถ้าการตรวจเตรียมการที่จะกระทำเข่นนี้มิโทษเท่าพยากรณ์กระทำความผิด

ที่กล่าวมาแล้วว่า การกระทำอันเป็นสาระสำคัญของความผิดอย่างต้องเป็นขั้นได้กระทำไปตามที่ตกลงใจอันสืบเนื่องมาจากความคิด กล่าวคือต้องผ่านขั้นตอนเตรียมการที่จะกระทำไปแล้ว จึงจะเรียกว่า "ได้กระทำไป" หรือ "ลงมือกระทำ" กรณีใดจะถือว่า "ได้กระทำไป" หรือ "ลงมือกระทำ" ต้องพิจารณาว่าความผิดนั้นการกระทำต้องประกอบด้วยสภาพทางจิตใจ ไม่ใช่เจตนา แต่เป็นประมาท

สำหรับความผิดจำพวกที่การกระทำต้องประกอบด้วยสภาพทางจิตใจคือเจตนา จะถือว่าได้กระทำไปหรือลงมือกระทำ เมื่อได้กระทำแล้วเพื่อให้สำเร็จตามที่ประสงค์จะได หมายหนึ่ง และศาลฎีก้าใช้หลักที่ว่า "ได้กระทำไป" หรือ "ลงมือกระทำ" ว่าถ้าการกระทำ อันนั้นอยู่ภายใต้ขัดกับความผิดสำเร็จถือว่าถึงขั้นลงมือกระทำแล้ว แต่ถ้ายังห่างไกลที่เป็น เพียงขั้นตราย เตรียมการเท่านั้น เช่น ก. เจตนาฆ่า ข. วันหนึ่ง ก. ซื้ออาวุธปืนเตรียม ไว้ รุ่งขึ้น ก. ถือปืนเดินทางไปถึงร้านบ้าน ข. เป็นรัวเข้าไปในบ้านของ บ. เห็น บ. นั่งอยู่ บนบ้าน ก. ยกปืนขึ้นยิง บ. 1 นัด แล้วปืนรัวหนีกลับไป ตามตัวอย่างนี้ขั้นตอนดังนี้

1. ก.คิดที่จะฆ่า บ.
2. ก.ตกลงใจที่จะฆ่า บ.
3. ก.ซื้ออาวุธปืน แล้วเดินทางไปบ้าน บ. และปืนรัวเข้าไปในบ้าน บ.
4. ก.ยกปืนขึ้นยิง บ. 1 นัด

ตามตัวอย่างขั้นตอนที่ 1,2 และ 3 ยังไม่เรียกว่า "ลงมือกระทำ" แม้ ก. จะ กระทำสำเร็จลงทั้ง 3 ขั้นตอนแล้วก็ยังไม่เป็นผลตามที่ประสงค์ไว้คือเจตนาฆ่า บ. ทั้ง 3 ขั้นตอนนั้นยังไม่เกินกว่าขั้นตราย เตรียมการ เพราะยังไม่ขั้นตอนที่ต้องการกระทำต่อไปอีกคือ การยกปืนขึ้นยิง เริ่มแต่ยกปืนขึ้นนี่แหล่ะเรียกว่า ก.ได้กระทำไปหรือลงมือกระทำความผิด การยกปืนขึ้นห้องไปหรือเลงไปยังเป้าหมายแล้วสับสนกหรือลั่นไกอยู่ภายใต้ขัดกับความผิดสำเร็จ แล้ว

ตัวอย่างคดีพิพากษาฎีกา

1. คดีพิพากษาฎีกาที่ 168/2474 จำเลยเกิดทะเลาะกับบิดา จึงไปหันปืนในห้องนอนมา แล้วพูดว่า "ยิงเสียเถอะ" แล้วก็มีผู้แย่งปืนไปจากจำเลย เพียงแค่นี้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การกระทำของจำเลยไม่ถึงขั้นลงมือ ยังไม่เป็นการพยายามฆ่าบิดา

2. คดีพิพากษาฎีกาที่ 396/2486 จำเลยหักมดออกมากหั้งผ้า คือยังไม่ได้ขอกมดออกจากผ้า ศาลฎีกาวินิจฉัยว่ายังไม่ถึงขั้นพยายามจะแทง

3. ค่าพิพาทกฎหมายที่ 323/2470 จำเลยมีมิติกับข้องไม่ถูกป่าวในไข้ของจำเลย เอง แต่ไม่ได้ป่าว จึงคิดไปลักป่าวในไข้ของผู้เสียหาย พอดีนี้ไปถึงหน้าไข้ของผู้เสียหายก็จับตัวจำเลยไว้ เพียงแค่น้ำศาลอุทิศตัดสินว่าจำเลยยังไม่ได้เริ่มนิมิลัก คงอยู่ ในบ้านด้วยเหตุผลการเท่านั้น จำเลยยังไม่มีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

4. ค่าพิพาทกฎหมายที่ 394/2504 จำเลยเขียนสลากรกิริวนไว้เพื่อขาย แต่ยังไม่ได้บอกขาย เป็นเพียงขันดร์เดริญ ยังไม่ถึงลงมือกระทำ ยังไม่เป็นความผิดฐานพยายาม

5. ค่าพิพาทกฎหมายที่ 147/2504 เจ้าหน้าที่งานเข้าค้นเป็นที่พรรคพากของจำเลย พรรคพากของจำเลยไม่ยอมให้ค้น จึงเกิดการแย่งปืนและต่อสู้กัน จำเลยยกปืนจ้องไปทางเจ้าหน้าที่งานซึ่งกำลังกอดปล้ำพรรคพากของตน ปืนนั้นบรรจุกระสุนพร้อมแล้ว แต่ยังไม่ทันทันนัก ได้มีผู้มาปัดปืน และมื้จ้าเลยล้มลง ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยว่า การลงมือยิงได้เริ่มแล้ว แม้จำเลยจะยังมิทันขึ้นก้าเพื่อล้มไก่ตาม จำเลยมีความผิดฐานพยายามฆ่าเจ้าหน้าที่ผู้กระทำการตามหน้าที่แล้ว

สำหรับความผิดจำพวกที่การกระทำประกอบด้วยสภาพจิตใจไม่มีเจตนา แต่ได้กระทำไปโดยประมาท ถือหลักว่าได้กระทำไปหรือลงมือกระทำจนเกิดผลที่ผิดกฎหมายขึ้น หมายความนี้เรียกว่า "ได้กระทำไป" หรือ "ลงมือกระทำ" เช่น ก. ตั้งใจหยอกกล้อภรรยาของตน จึงเอกสารไกตัดผ้าขาว้างไป ไม่ต้องการให้ภรรยาทราบ ภรรยาไม่ทราบ ประคูเรื่องแล้วสะท้อนไปถูกภรรยาที่เห็น เพื่อยกโทษลดเดือนโลหิตใหญ่ขาด ใจหิตไฟลไม่หยุด ภรรยาถึงแก่ความตาย ก. มีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาทตามมาตรา 291 ที่เรียกว่า "ได้กระทำไป" หรือ "ลงมือกระทำ" ความผิดตามมาตรานี้ขึ้นเมื่อเกิดผลที่ผิดกฎหมายคือความตายเกิดขึ้น

ตามความหมายของการกระทำที่ว่าการกระทำหมายความว่าการเคลื่อนไหว หรือไม่เคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยรู้สึกนึก ทำให้เห็นได้ว่าการกระทำมี 2 ประเภท คือ

1. การเคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยรู้สัมผัส
 2. การไม่เคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยรู้สัมผัส
1. การเคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยรู้สัมผัส ถือเป็นการกระทำโดยทั่วไป

2. การไม่เคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยรู้สัมผัส มี 2 กรณี คือ
 - ก. การกระทำโดยงดเว้น
 - ข. การกระทำโดยละเว้น
 - ก. การกระทำโดยงดเว้น

การกระทำโดยงดเว้นนี้ เป็นการกระทำที่ไม่เคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยรู้สัมผัส โดยเฉพาะการกระทำโดยงดเว้นนี้ได้มีกฎหมายไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรคท้ายว่า "การกระทำให้หมายความรวมถึงการห้ามก่อผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จัดต้องกระทำเพื่อบังกับผลนั้นด้วย"

กรณีจะถือว่าเป็นการกระทำโดยงดเว้น จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1. ไม่เคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยรู้สัมผัส
2. มีหน้าที่ต้องกระทำ
3. เพื่อบังกับผลนั้นด้วย

1. ไม่เคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยรู้สัมผัส หมายความว่า การไม่เคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายต้องอยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ เช่น มาตรตาต้องการให้บุตรทราบด้วย จึงแกลงไม่ให้มนุษย์บุตรหิวจนถึงแก่ความตาย หรือ บิดาเห็นบุตรกำลังตกอยู่ในอันตราย เฉยเฉียไม่เข้าไปช่วยเหลือทั้งที่ช่วยได้ เป็นต้น
2. มีหน้าที่ต้องกระทำ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรคท้ายนี้ว่า "...โดยงดเว้นการที่จัดต้องกระทำ...." คำว่า "การที่จัดต้องกระทำ"

จึงหมายถึงมีหน้าที่ต้องกระทำการนั้นเอง หน้าที่ในที่นี้อาจจะ เป็นหน้าที่ตามกฎหมายหรือหน้าที่ตามสัญญา หน้าที่ที่เกิดจากการกระทำการของผู้นั้นเอง เป็นผู้เริ่มก่อขึ้นก็ได้ จึงพอสรุปหน้าที่ได้ดังนี้

ก. หน้าที่ตามกฎหมาย หมายความว่า มีกฎหมายบัญญัติหน้าที่ของผู้กระทำไว้โดยเฉพาะเจาะจง เช่น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1563 บัญญัติว่า "บุตร
จ้าต้องอุปการะ เลี้ยงดูบิดามารดา"

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1564 บัญญัติว่า "บิดา
มารดาจ้าต้องอุปการะ เลี้ยงดูบุตรและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์"

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1461 บัญญัติว่า "สามี
ภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะ เลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน"

ด้วยเช่น มารดาป่วยเป็นอัมพาตนอนอยู่ลูกนั้นและเดินไม่ได้ บุตร
ต้องบ้อนข้าวบ้อนเน้า บุตรปล่อยให้มารดาอดข้าวอดน้ำจนถึงแก่ความตาย บุตรคงเว้นกระทำการเพราะบุตรมีหน้าที่เลี้ยงดูมารดาตาม ป.พ.พ.มาตรา 1563

ก. หน้าที่ที่เกิดจากการยอมรับโดยเฉพะ เช่นอาจเป็นการ
ยอมรับปฏิบัติหน้าที่โดยมีสัญญา หรือโดยไม่มีสัญญา ก็ได้ หน้าที่อันเกิดจากการสัญญา เช่น
พยายามรับจ้างดูแลคนชราซึ่งนอนอยู่บนเตียงลูกไม่ได้ พยายามไม่เอาหน้าให้คนชราดื่มน คน
ชรากระหายน้ำจึงพยายามลูกขึ้นจนหล่นเตียงลงไม่ได้ พยายามล้วงดูดเว้นกระทำการแล้ว จึง
ต้องรับผิดชอบความตายของคนชราตนนั้น หรือกรณีครูฝึกกว่าญ้ำได้รับจ้างเจ้าของสระน้ำ คอย
ดูแลช่วยเหลือคนที่มาหัดว่ายน้ำในสระ ครูฝึกกว่าญ้ำเห็นผู้ที่มาหัดว่ายน้ำกำลังจะจมน้ำแล้ว
ไม่ช่วย กลับปล่อยให้ผู้ที่มาหัดว่ายน้ำจมน้ำตาย ต้องถือว่าครูฝึกกว่าญ้ำกระทำการให้คนตายโดย
การงดเว้น ส่วนหน้าที่ซึ่งเกิดจากการยอมรับหน้าที่โดยไม่มีสัญญา เช่น มารดาขอร้องให้
เพื่อนบ้านช่วยดูแลเด็กในขณะที่ไม่อยู่บ้านและ เพื่อนบ้านกรับคำแล้วเพื่อนบ้านไม่ดูแลเด็กนั้น
ปล่อยให้เด็กตกน้ำตาย เพื่อนบ้านได้ทำให้เด็กตายโดยการงดเว้น

ค. หน้าที่ที่เกิดจากการกระทำก่อน ๆ ของตน ซึ่งหมายถึงกรณีที่บุคคลกระทำการลงไว้ อันเป็นการกระทำที่นำมารื่นอันตราย บุคคลนี้ย้อมมือหน้าที่จะป้องกันภัยอันตรายนั้น เช่น แดงเห็นค่ามาสูราเดินไม่ให้นอนอยู่ที่โรงจำหน่ายสูรา ก็อาสาพยุงคนนั้นมาส่งบ้าน ถ้าแดงพาค่าเดินมากกลางทางมีบ่อน้ำแล้วปล่อยค่าให้เดินคนเดียว ค่าเดินเป็นไปต่อกันบ่อน้ำตาย ต้องถือว่าแดงกระทำการความผิดโดยการงดเว้น⁽²⁶⁾

ง. หน้าที่ที่เกิดจากความสัมพันธ์ เป็นพิเศษเฉพาะเรื่อง เช่น บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่อุปการะเลี้ยงดูบุตรอยู่ ก็มีหน้าที่จัดต้องอุปการะเลี้ยงดูต่อไป ถ้าวันหนึ่งบิดานั้นงดเว้นไม่ให้อาหารบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น และบุตรนั้นถึงแก่ความตายโดยเหตุนั้น บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมกระทำให้บุตรตายโดยการงดเว้น⁽²⁷⁾

3. เพื่อบ้องกันผลนั้นด้วย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคท้ายบัญญัติว่า "....โดยงดเว้นการที่จัดต้องกระทำเพื่อบ้องกันผลนั้นด้วย" ค่าว่าเพื่อบ้องกันผลนั้นด้วย หมายความว่า มิถูกหมายบัญญัติหน้าที่บ้องผู้กระทำไว้โดยเฉพาะ จะจะให้กระทำเพื่อบ้องกันผลที่จะเกิดขึ้น หากแต่ผู้กระทำไม่กระทำโดยรู้สำนึก ผลจึงเกิดขึ้น ฉะนั้นหน้าที่จัดต้องกระทำจึงต้องเป็นหน้าที่เพื่อบ้องกันผล เมื่อยงดเว้นกระทำ ผลเกิดขึ้น ผู้กระทำจึงต้องรับผิดในผลนั้น ความผิดในทางกระทำโดยงดเว้นนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดที่ต้องการผล เช่น ความผิดฐานม่าคนตายต้องการผลคือความตาย ความผิดฐานทำร้ายร่างกายสาหัสต้องการผลคืออันตรายสาหัส 8 ประการตาม ป.อ. มาตรา 297 เป็นต้น ส่วนความผิดที่ไม่ต้องการผลย่อมจะมีการกระทำโดยงดเว้นไม่ได้ เช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จตามมาตรา 137 ความผิดฐานเบิกความเท็จตามมาตรา 177 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ย่อมเป็นความผิดสำเร็จทันทีเมื่อมีการแจ้งความหรือเบิกความโดยไม่ต้องการผลว่าเจ้าพนักงานหรือศาลจะเข้าค่าแจ้งความหรือเบิกความนั้นหรือไม่

(26), (27) เกียรติฯ วัฒนสวัสดิ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หน้า 66-67 อ้างแล้ว.

ด้วยย่าง มาตราต้องการให้บุตรทารกตามเจิงไม่ให้มีแก่บุตรทารกนั้น บุตรทารกอดรับประทานอาหารถึงแก่ความตาย เนื่องจากภูมายังคงมีหัวที่ของมาตรากลับ เลี้ยงดูบุตรในระหว่างเป็นผู้เยาว์ไว้โดยเฉพาะเจาะจง เมื่อมารดาไม่กระทำ ผลจึงเกิดคือบุตรถึงแก่ความตาย ซึ่งหน้าที่ของมาตรานี้ เป็นหน้าที่เพื่อบังกันมิให้ผลเกิด มาตราไม่พำนัชหน้าที่ ผลจึงเกิด มาตราต้องรับผิดชอบให้เกิดขึ้นนั้น เพราะการกระทำโดยเด็ดขาด

๒. การกระทำโดยละเอียด

การกระทำโดยละเอียด เป็นการไม่เคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยรู้สึกเบื้องตน เป็นแต่การกระทำการโดยละเอียด เนื่องจากภูมายังคงมีหัวที่ของผู้กระทำไว้โดยทั่วไป นิใช่หน้าที่เพื่อบังกันผลเกิดขึ้น หน้าที่ที่ก่อภูมายังคงไว้ดังกล่าวมีดังนี้

1. การที่เจ้าพนักงานและเว้นไม่เรียกเก็บภาษีจากการตามมาตรา 154
2. การที่เจ้าพนักงานและเว้นไม่ลงรายการในบัญชีตามมาตรา 156
3. การที่เจ้าพนักงานและเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามมาตรา 157
4. การที่เจ้าพนักงานและเว้นไม่จดบัญชีความเชิงตนเองหน้าที่ต้องจดตามมาตรา 162(3)
5. ผู้ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล ไม่ปฏิบัติการตามที่รัฐบาลมอบหมายตามมาตรา 126
6. สถาบันหรือวิศวกรไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการตามมาตรา 227
7. ไม่ยอมบอกข้อแก้เจ้าพนักงานตามมาตรา 367
8. ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามมาตรา 368
9. ไม่ช่วยคนที่ตกอยู่ในภัยนตรายแห่งชีวิตตามมาตรา 374
10. ไม่ช่วยระจับเพลิงไฟน้ำหรือสาหร่ายมั่ยตามที่เจ้าพนักงานเรียกให้ช่วย ตามมาตรา 383

11. ปล่อยປະລະເລຍໃຫ້ສັຫວຸດຫົວໜ້າຮ້າຍໃນຄວາມຄວາມຄຸມເທິງໄປໂດຍ
ລໍາພັ້ງ ຕາມມາດرا 377
 12. ปล่อยປະລະເລຍຄົນວິກລຈົວໃນຄວາມຄຸມໃຫ້ອກເທິງໄປໂດຍລໍາພັ້ງ
ຕາມມາດرا 373
 13. ລະເລຍໄນ່ແສດງສັຫຼຸາຕາມສົມຄວາມເນື້ອບຸດທຸນຮ່າງໃນທາງສາຫະລະ
ຕາມມາດرا 386
 14. ເຈັນກັງຈານຮ່ວມກັນລະທຶນຈານຕັ້ງແຕ່ 5 ດັບຂັ້ນໄປຕາມມາດرا 166
 15. ນັດບີນໄນ່ໄປໃຫ້ດ້ວຍຄໍາຕາມຄວາມໝາຍຂອງອັນກາຣ໌ຫົວໜ້າຮ້າຍ
ຕາມມາດرا 168
 16. ນັດບີນໄນ່ສ່າງທົວພົມຫົວໜ້າຮ້າຍ ແລ້ວໄນ່ຈໍາເຫັນ
ດ້ວຍຄໍາຕາມໝາຍຂອງອັນກາຣ໌ຫົວໜ້າຮ້າຍ ຮົວ່ວມມືດ້ວຍ
ຕາມມາດра 169
 17. ນັດບີນໄນ່ໄປເບີກຄວາມຫົວໜ້າຮ້າຍສ່າງທົວພົມຫົວໜ້າຮ້າຍ
ຕາມມາດرا 170
 18. ນັດບີນໄນ່ຍອນສານານ ປົງຄູາພື້ນຖານ ຮົວ່ວມມືດ້ວຍຄໍາຫົວໜ້າຮ້າຍ
ຕາມມາດرا 171
- ຕາມບໍາຫັດຄູ່ມາດຣາຕ່າງ ၅ ທີ່ກ່າວມານີ້ເປັນບໍາຫັດທີ່ນັດບີນໄນ່ທີ່ອັນ
ຜູ້ກະທ່າໄວ້ໂດຍທ້າໄປ ຊຶ່ງຫາກຜູ້ກະທ່າລະເວັນໜ້າທີ່ອັນນີ້ຄົງຮັບຜິດເຈົ້າກະກະກະລະເວັນໜ້າທີ່
ເທົ່ານີ້ ໄນ້ຕ້ອງໄປຮັບຜິດໃນຜລທີ່ເກີດຂຶ້ນ ເພວະໜ້າທີ່ອັນນີ້ໃໝ່ໜ້າທີ່ເພື່ອນັ້ນກັນຜລທີ່ເກີດຂຶ້ນ
ກະກະກະທ່າໄດຍລະເວັນນີ້ຈີ່ເປັນຄວາມຜິດສໍາເລົງທີ່ໄດຍ່ໄນ້ຕ້ອງຄໍານິ້ງວ່າຜລທີ່ເກີດຈາກກະກະ
ລະເວັນນີ້ຈະມີອ່າງໄຈ ຮົວ່ວມມືດ້ວຍແຕ່ລະເວັນໄນ່ກະທ່າກາຣາຕາມທີ່ກູ່ມາຍນັດຄູ່ມາດຣາໄວ້ກີ່ເປັນ
ຄວາມຜິດແລ້ວ

ຄວາມແກກຕໍ່າງຮະຫວ່າງກະກະທ່າໄດຍລະເວັນແລະກະກະທ່າໄດຍລະເວັນ

1. ກະກະທ່າໄດຍດເວັນ ກູ່ມາຍນັດຄູ່ມາດຣາທີ່ນັ້ນອັນຜູ້ກະທ່າໄວ້ໂດຍເຈົ້າ
ສ່ວນກາຣາກະທ່າໄດຍລະເວັນ ກູ່ມາຍນັດຄູ່ມາດຣາທີ່ນັ້ນອັນຜູ້ກະທ່າໄວ້ໂດຍທ້າໄປ

2. กระทำการโดยงดเว้น กฏหมายนี้ยังติดหน้าที่ของผู้กระทำไว้เพื่อป้องกันผลที่เกิดขึ้น ส่วนการกระทำการโดยละเอียด กฏหมายนี้ยังติดหน้าที่ของผู้กระทำไว้ทั่วไป มิใช่หน้าที่เพื่อป้องกันผลที่เกิดขึ้น

3. ความผิดในทางกระทำการโดยงดเว้นจะ เกิดมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดที่ต้องการผล ส่วนความผิดในทางกระทำการโดยละเอียดจะ เกิดมีขึ้นในความผิดที่ไม่ต้องการผล

ข้อสังเกต

1. การกระทำการโดยงดเว้นนี้ได้ทั้งกระทำการโดยเจตนาและกระทำการโดยประมาท

ก. การกระทำการโดยงดเว้นเพื่อประโยชน์เจตนา เช่น ยกพรต้องการนำบุตรทารกของตนเอง เพราะไม่มีครรภ์เป็นพ่อ ยกพรจึงไม่ได้หันมแก่บุตรทารก บุตรทารกหน้าที่ไม่ไหวถึงแก่ความตาย

ก. การกระทำการโดยงดเว้นเพื่อประโยชน์เจตนา เช่น แดงขับรถบรรทุก มีล้อพ่วงบรรทุกเส้าไฟฟ้า 15 ตันจากลำปางไปเชียงใหม่ตามถนนชุมเปอร์ไอยิ่ว ถึงที่เกิดเหตุล้อพ่วงหลุดออกจากรถ ทำให้น้ำซุ่มเส้าไฟฟ้าตกร้าว 1 พุ่ม ยาว 12 เมตรที่บรรทุกอยู่ติดกับถนนและอยู่ในลักษณะวางการจราจรคนอื่นทั้งที่ส่วนมากและที่ตามรถบรรทุกไปเนื่องในช่วงเดินทางกลับมาแล้วคงไม่ได้จัดโคมไฟหรือสัญญาณอย่างอื่นเพื่อให้ผู้ขับขี่รถยนต์หรือขับด้วยคนอื่น ๆ ที่ใช้ถนนนี้ได้มีโอกาสเห็นเส้าไฟฟ้าที่วางถนนอยู่ เป็นเหตุให้รถชนต้นไม้ จักรยาน 1 คันที่แล่นมาชนเส้าไฟฟ้า ทำให้หักที่นั่งมานในรถยนต์ 2 คันด้วยและได้รับอันตรายสาหัสหลายคน วินิจฉัยว่าการกระทำการท่านของแดงเป็นการกระทำการโดยประมาท และผลเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่จำเลยดูแลเว้นการที่จะต้องกระทำการเพื่อป้องกันผลนี้ได้ แต่หากกระทำการไม่ แดงมีความผิดฐานประมาททำให้คนตายและได้รับอันตรายสาหัส (คำพิพากษาฎิกาที่ 1909/2516)

2. การร่วมกระทำการความผิดกับผู้อื่นตามมาตรา 83 โดยงดเว้นก็มีได้ ตัวอย่าง เด่นมีบุตรรือดี เดือด้องการนำบุตรของเด่น และเด่นเองก็

ต้องการให้ดีบุตรของตนตาย เด่นกับเด้อจึงอกลงกันโดยเด้อทำหน้าที่เป็นคนยิง เด่นจะทำหน้าที่ค่อยดูต้นทางอยู่หน้าบ้าน วันเกิดเหตุเด่นปล่อยให้เด้อเข้ามายืนบ้าน ส่วนเด่นแอบไปอยู่หน้าบ้านค่อยดูต้นทาง เด้อใช้ปืนยิงดีตาย เนื่นเด่นกับเด้อเป็นตัวการร้ายต่อ สำหรับเด่น เป็นบุพราของดี มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู เมื่อมีภัยเกิดขึ้นต้องเข้าช่วยงานนี้ให้ภัยนั้นเกิดแก่ดี แต่เด่นเห็นแล้วว่าภัยนั้นดูจะหายใจเดือนเดียวเสีย จึงเรียกว่ากระทำโดยငดเว้น เป็นตัวการร่วมกันกับเด้อ

3. การสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการทำความผิดตามมาตรา 86 อาจเป็นการสนับสนุนโดยငดเว้นก็ได้

ตัวอย่าง เด่นทราบว่าเด้อจะมาฆ่าดีบุตรของตน เด่นจึงแอบเปิดประตูบ้านไว้เพื่อเด้อจะได้เข้ามาโดยสะดวก เด้อได้เข้ามายืนบ้านของเด่นทางประตูที่เด่นเปิดทิ้งไว้ แล้วใช้ปืนยิงดีบุตรเด่นถึงแก่ความตาย ซึ่งหมายที่เด้อจ้องเป็นไปได้เด่นก็แอบดูอยู่ทั้ง ฯ ที่เด่นเข้าช่วยงานนี้ได้แต่เด่นเฉยเพริ่งต้องการให้ดีบุตรของตนตาย เนื่นด้วยว่าเด่นกระทำโดยငดเว้นอันเป็นการสนับสนุนในการกระทำการทำความผิดของเด้อ

การกระทำอันหมายถึงการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยรู้สึกนึก การเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวคงเกิดขึ้นแต่เฉพาะของบุคคลเท่านั้น จะนักการกระทำการจึงต้องเป็นการกระทำการของบุคคล ส่วนสัตว์ สั่งของ จะแสดงออกเป็นรากน้อยอยู่ในความหมายของคำว่า "การกระทำ" ดังได้กล่าวมาแต่ข้างต้น เมื่อบุคคลเป็นผู้กระทำจึงมิใช่การท่าอันเป็นความผิดอาญาอยู่ 4 ประเกษา คือ

- 1) ผู้กระทำการความผิดเองโดยตรง
- 2) ผู้กระทำการมารวบกันโดยอ้อม
- 3) ผู้กระทำการความผิดข้างเคียง
- 4) ผู้ร่วมในการกระทำการความผิดซึ่งอาจเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้โฆษณา หรือประกาศ หรือผู้สนับสนุน ตามมาตรา 83, 84, 85 และ 86

1. ผู้กระทำการความผิดเองโดยตรง หมายความว่า ผู้กระทำได้กระทำการ

ด้วยตนเองโดยใช้อวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของผู้กระทำนั้นเองกระทำ หรือใช้สัตว์ ทรัพย์ สิ่งของเป็นเครื่องมือในการกระทำ หรือใช้บุคคลซึ่งไม่มีการกระทำเป็นเครื่องมือในการกระทำ เป็นต้น

ตัวอย่าง 1 ก.ต้องการทำร้าย ข. จึงยกน้ำ ข.แตก เข่นี้ ก. กระทำโดยใช้อวัยวะส่วนหนึ่งของตนกระทำต่อ ข.

ตัวอย่าง 2 ก.ต้องการฆ่า ข. จึงเอาปูหัวใจไปที่ ข.กำลังนอนอยู่ งูเห่ากัด ข.ตาย เข่นี้ ก.ใช้ปูหัวใจเป็นเครื่องมือกระทำความผิด

ตัวอย่าง 3 ก.ต้องการฆ่า ข. ก.สะกดจิตให้ ค. เอาปืนไปยิง ข. ตาย ถือว่าเป็นการกระทำของ ก.โดยตรง เพราะ ก.ได้ใช้บุคคลที่ไม่มีการกระทำเป็นเครื่องมือกระทำความผิด

ตัวอย่าง 4 ก.หลอก ข.ว่าสิ่งที่ ก.ให้ ข.กินเป็นยาบำรุงกำลัง แต่ความจริงเป็นยาพิษที่กินแล้วตาย เข่นี้ ก.กระทำความผิดของโดยตรง

ตัวอย่าง 5 ก. เอาปืนปูบังคับ ข.ให้ ข.กินยาฆ่าตัวตาย ข.กลัวจึงกินยาันติงแก่ความตาย เข่นี้ ก.กระทำความผิดของโดยตรง

ตัวอย่าง 6 รถยนต์โดยสารสองคันแล่นตามกันมา คันหนึ่งขอทางจะแซงขึ้นหน้า อีกคันหนึ่งไม่ยอมกลับเร่งความเร็วขึ้นเพื่อแกล้งรถคันที่ขอทาง รถยนต์ทั้งสองคันจึงได้แล่นแซงกันมาด้วยความเร็วสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดในถนนซึ่งแคบและเป็นทางเดียว เป็นการเสี่ยงต่ออันตราย รถยนต์คันขอทางเฉี่ยวกับรถบรรทุกซึ่งจอดแน่นข้างทางแล้ว เช่นไปปะทะกับรถยนต์คันที่แซงกันมาันตอกันนพลิกคว่า คนโดยสารได้รับอันตรายสาหัส ถือว่าคนขับรถยนต์โดยสารทั้งสองคันนี้กระทำการทำโดยประมาท (ค่าพิพาทอาญาภัยที่ 491/2507) ตามตัวอย่างฎีกานี้เป็นเรื่องกระทำผิดของโดยประมาท จึงเป็นหลักอันหนึ่งที่ถือว่ากระทำความผิดด้วยตนของโดยประมาทก็ได้

2. ผู้กระทำความผิดของโดยอ้อม หมายความว่า ผู้กระทำความผิดได้ใช้ผู้อื่นหรือตัวผู้เสียหายเองเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ซึ่งมิได้หลายกรณี

1. การใช้บุคคลที่มีภาระกระทำการตามมาตรา 59 แต่งการกระทำของผู้อื่น
นี้ไม่เป็นความผิด เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เช่น

ก. สุพินไห้วัพระที่วัดพระแก้ว แล้วถอดรองเท้าฝากไว้กับผู้รับ
ฝากรตรงปะตุทางเข้าไปไห้วัพระ พoSุพินไห้วัพระ เสร็จได้เดินออกมาก่อนของท้าว สุพิน
เห็นรองเท้าของกรองทองสวยดึงหลอกคนวันฝากว่าร้องเท้าคู่ของกรองทองนั้นเป็นของตน
คนรับฝากเข้าใจผิดคิดว่าเป็นของสุพินจริงจังส่งรองเท้าคืนให้สุพินไป ดังนั้นคนรับฝาก
รองเท้าไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิด
จึงถือว่ามิเจตนาไม่ได้ ส่วนสุพินนั้นมีความผิดฐานลักทรัพย์โดยใช้คนรับฝากรองเท้าเป็น
เครื่องมือในการกระทำความผิด

ข. ก.ต้องการม่า ค. จึงอยาพิษไปให้ น. นางพยาบาลเพื่อไป
ให้แก่ ค.โดยหลอกว่าเป็นยาบำรุงกำลัง ข.หลงเขือเอาไปให้ ค.กิน ค.ตาย ก.ผิด
ฐานม่า ค.ตายโดย ก.เป็นผู้กระทำผิดโดยทางอ้อม ส่วน น.ไม่ผิด เพราะขาดเจตนา
เนื่องจากไม่รู้ว่าเป็นยาพิษ⁽²⁸⁾ (ป.อ.มาตรา 59 วรค 3)

ค. จำเลยรู้ด้วยตัวเองแล้วว่าที่พิพาทเป็นของผู้เสียหาย จำเลยจึง
จ้างคนให้ไปบุดดินในที่พิพาทของผู้เสียหายจนเกิดเป็นบ่อ ทำให้ที่พิพาทเสียหาย เช่นนี้
จำเลยย่อมมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และฐานบุกรุก ส่วนคนที่บุดดินไม่มีความผิด เพราะ
ขาดเจตนา (ป.อ.มาตรา 59 วรค 3) (คำพิพากษาฎีกาที่ 1013/2504) การกระทำ
ของจำเลยนั้นเป็นการกระทำความผิดทางอ้อม โดยใช้คนบุดดินเป็นเครื่องมือในการกระทำ
ความผิด

2. การหลอกให้ผู้อื่นเข้าใจผิดในข้อเท็จจริง ซึ่งทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่า
ตนมีอำนาจกระทำการนั้น ๆ ได้ เช่น ก.ต้องการม่า ค. ก.จึงหลอก ข.ว่า ค.กำลังจะ

(28) เกียรติฯ วัฒนสวัสดิ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หน้า 66-67
อ้างแล้ว.

ขง น.ซึ่งไม่เป็นความจริง บ.ลงเรื่อง จังยงไบเบิล ค. ค.ถูก ข.ยิงตาย เช่นนี้ น.อ้างป้องกันโดยสำคัญพิດตามมาตรา 62 ได้ บ.จึงไม่ต้องรับพิธฐานม่า ค.ตาย ส่วน ก.เป็นผู้กระทำความพิธฐานม่า ค.โดยทางอ้อม ก.จะต้องรับพิคในความตายของ ค. (29)

3. ให้บุคคลผู้ได้วันยกเว้นโทษในทางอาญากระทำความผิด ถือว่าเป็นการกระทำการอ้อมเข่นกัน โดยใช้บุคคลที่ได้วันยกเว้นโทษนั้นเป็นเครื่องมือ เช่น

ก. ใช้เด็กอายุยังไม่เกิน 7 ปีกระทำความผิด เช่น แดงใช้เด็กชายด้วยอายุไม่เกิน 7 ปีให้มาราชิยา เด็กชายด้วยมาราชิยา เด็กชายด้วยมีความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ ส่วนนายแดงมีความผิดและต้องรับโทษด้วย เพราะเป็นผู้กระทำความพิธฐานม่าคนตายโดยทางอ้อม

ข. เป็นเจ้าพนักงานและใช้ให้บุคคลกระทำการตามคำสั่งของตนที่มิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งผู้ถูกใช้มีหน้าที่หรือเชื่อโดยสุจริตว่ามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด กรณีผู้บุนัดตามคำสั่งไม่ต้องรับโทษ แต่เจ้าพนักงานผู้ออกคำสั่งเป็นผู้กระทำความผิดโดยอ้อม

4. การใช้บุคคลที่ไม่มีคุณสมบัติจะเป็นผู้กระทำความผิดได้หากกระทำความผิด เช่น บรรจงเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่รักษาไม้กระดานของทางราชการ ได้ใช้หัวเข็งเป็นราชภูมิธรรมดานำไม้กระดานที่บรรจงมีหน้าที่รักษาไว้สร้างบ้านให้คนรักของบรรจงบรรจงมีความผิดตามมาตรา 147 ในฐานะผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม ส่วนเด็กไม่มีความผิดตามมาตรา 147 ในฐานะผู้กระทำความผิดเอง หรือในฐานะผู้ร่วมกระทำความผิดตามมาตรา 83 เพราะขาดคุณสมบัติเนื่องจากไม่ได้เป็นเจ้าพนักงาน แต่เด็กพิธฐานเป็นผู้สนับสนุนตามมาตรา 86 ในการกระทำความผิดตามมาตรา 147

5. การใช้ให้ผู้ที่การกระทำการไม่เป็นความผิดเพราะขาดองค์ประกอบที่กฎหมายกำหนดไว้ให้กระทำความผิด เช่น สมชายจำนวนส้อยคอทองคำไว้กับสมปองเพื่อ

(29) เกียรตินจร วัฒนสวัสดิ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หน้า 66-67
อ้างแล้ว.

ประกันเงินกู้ที่สมชายกู้มาจากสมปอง ต่อมาระบุได้ให้สัมศักดิ์ให้ไปลักษร้อยคอทองคำจาก
สมปอง เนื่นสัมชายมีความผิดฐานโงงเจ้าหนี้ตามมาตรา 349 โดยการกระทำโดยอ้อม
ส่วนสัมศักดิ์ไม่มีความผิดฐานโงงเจ้าหนี้ตามมาตรา 349 เพราะนิใช่ผู้จ่ายนำ

3. ผู้กระทำการพิเศษ เคียง หมายความว่า ผู้กระทำการพิเศษหมายคน
ในแต่ละคนได้กระทำการพิเศษโดยอาศัยโอกาสจากการที่ผู้อื่นกระทำการพิเศษ เนื่น แดงหนู
ดำศัตรู แดงเข็มยิงไปที่ค้างคาวลำลง เหลืองยืนอยู่บนฟางทรงข้ามได้ยินเสียงนีนวิงข้าม
ถนนมาตรฐาน เห็นด่าจ่าได้ว่าด่าเบย์ทำร้ายตนจึงใช้มีดแทงไว้ที่ด่า ด่าถึงแก่ความตาย ความ
ตายของค่าเกิดจากการกระทำของแดงและเหลืองโดยที่แดงกับเหลืองมิได้สมควรกัน แดงกับ
เหลืองจึงมีความผิดเฉพาะที่ตนได้ลงมือกระทำเท่านั้น

4. ผู้ร่วมในการกระทำการพิเศษ ซึ่งอาจเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้โฆษณา หรือ
ประกาศ หรือผู้สนับสนุน ตามมาตรา 83, 84, 85 และ 86 การร่วมในการกระทำการพิเศษ
นี้เป็นคุณลักษณะที่มีไว้กิจกรรมกระทำการโดยอ้อม